

naš aero 9·81

naš aero

glasilo kemične, grafične
in papirne industrije celje

---

letnik XX — številka 9

---

celje, december 1981

---

uredniški odbor

---

stane brinovec, rado čepič,

---

silvo črepinšek, ciril debeljak,

---

karmen dovč, konrad orožim,

---

vera radič, franc ribič,

---

dora rovere, zdenka strnad,

---

anica svet, anton svetelšek

---

tehnično vodstvo

---

peter oset

---

glavni in odgovorni urednik

---

jože randl

---

uredil

---

tone škerbec

---

tisk

---

aero, tozd grafika

---

za tiskarno drago vračun

---

naslov uredništva
kadrovski in splošni sektor aero
celje, čuprijska 10

---

po mnenju republiškega sekretariata za prosveto
in kulturo, št. 33-316/78, je glasilo naš aero
oproščeno temeljnega davka od prometa
proizvodov

---

glasilo izhaja desetkrat letno
naklada 2.400 izvodov

OB DNEVU REPUBLIKE VELIKI DELOVNI USPEH

Delavci AERA smo svéčano in ponosno proslavili Dan republike z veliko delovno zmago v našem TOZD Kemija Sempeter. Odprli smo nov obrat samolepilnih trakov, v katerem bomo izdelovali selotejp in podvojili proizvodnjo tega, na tržišču vse bolj iskanega proizvoda, katerega proizvodnja v AERU teče že petindvajseto leto.

Svečanosti so se udeležili predstavniki družbenopolitičnih organizacij iz Celja in žalca, predstavniki firm in delovnih organizacij, ki so sodelovale pri gradnji in postavitvi naše pomembne investicije, vodstveni, vodilni in družbenopolitični delavci ter številni delavci AERA.

Prisrčno dobrodošlico je v imenu delavcev TOZD Kemija Sempeter izrekla predsednica delavskega sveta, Marija Masnec. Poudarila je resno in odgovorno, zavestno delo delavcev in veselje ob uresničitvi velike naloge.

Marija Masnec

Direktorica TOZD Kemija Sempeter, Jelisaveta Podgornik, je orisala razvoj in pomembno obletnico — 25 let proizvodnje samolepilnih trakov v AERU. Predstavila je naporno in prizadevno delo vseh, ki so sodelovali pri izvedbi investicije, solidarnost in razumevanje ter pomoč naših ostalih proizvodnih temeljnih organizacij in naših strokovnih delavcev.

— Delovna zmaga ima poseben pomen ob praznovanju rojstnega dne naše Jugoslavije in je pomemben prispevek v naporih za boljše gospodarjenje in povečanje izvoza — je strnila v zaključku svojega govora.

Jelisaveta Podgornik

Osrednji govornik, podpredsednik Izvršnega sveta SR Slovenije, Vlado Klemenčič je poudaril dolgoletna prizadevanja in uspehe delavcev AERA, v nadaljevanju

(nadaljevanje na 2. strani)

(nadaljevanje s 1. strani)

nju pa je govoril o sedanjih družbenogospodarskih razmerah pri nas. Dejal je:

Vlado Klemenčič

»Letošnji dan republike slavimo v zaostrenih gospodarskih razmerah. V marsičem se nadaljujejo gospodarske težave, ki so se pokazale lani. Jugoslavija kot celota in Slovenija sta dosegali hiter gospodarski razvoj tudi v času po letu 1973, ko se je začela energetska kriza. Večina evropskih držav je v sedemdesetih letih prepolovila stopnje svoje gospodarske rasti, nekatere so zapadle v gospodarsko krizo. Hkrati so se začele na različne načine prilagajati spremenjenim okoliščinam ter postopno odpravljati svoje razvojne probleme, ki jih je naftni šok izpostavil ter zaostрил. Pri nas se temu nismo začeli dovolj hitro prilagajati. Še vrsto let smo dosegali visoke stopnje rasti, predvsem na podlagi široke investicijske fronte. Obseg sredstev za investicije se je v sedemdesetih letih povečal daleč nad našimi realnimi materialnimi možnostmi, se pravi nad tem, kar so zmogljivosti proizvodnje cementa in drugega gradbenega materiala, gradbeništva, projektantov, strojne industrije. Vse to je terjalo tudi čedalje večji uvoz opreme, in to nad našimi možnostmi.

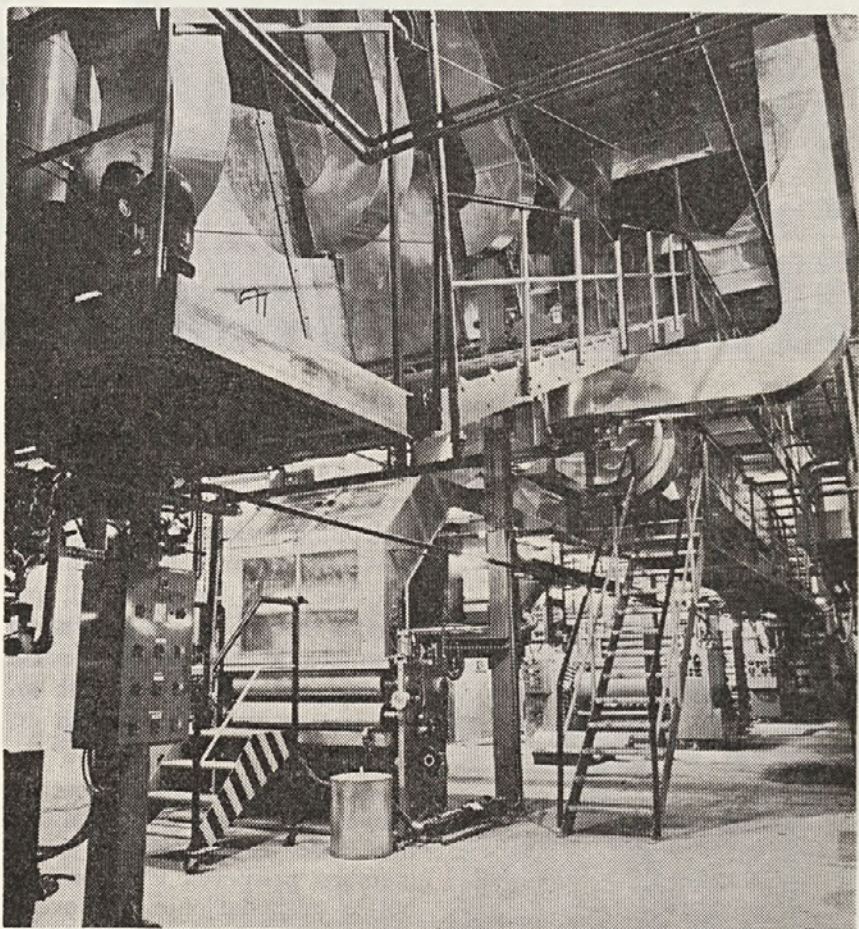
Ker se hkrati nismo bili pripravljeni odreči prekomerni porabi in njenemu stalnemu naraščanju, je vsa ta poraba izvajala nenehen pritisk na rast cen, na inflacijo in na povečevanje naših dolgov v tujini.

Vse to je prav tako odraz stopnje, do katere smo v družbi razvili sistem samoupravljanja. V sedemdesetih letih je bilo veliko storjenega glede pravnega oblikovanja novih samoupravnih odnosov v družbi. Po sprejetju ustave so bili pripravljene številni sistemski zakoni, med njimi tudi zakon o združenem delu. V organizacijah združenega dela in drugih samoupravnih skupnostih so na tej podlagi pripravili nove samoupravne akte. Sledile so tudi druge družbene akcije za izvajanje tako opredeljenega samoupravnega sistema, v organizacijah so organizirali temeljne organizacije, nastajale so sestavljene organizacije, začele so se integracijske povezave med proiz-

vodnjo in trgovino itd. Vendar, v celoti gledano, v življenju vse te sistemske rešitve niso zaživele ali pa so bile uveljavljene le delno. Obstoječe, dejanske družbenoekonomske in druge odnose smo le s težavo spreminjali v želeni smeri. Vrsta materialnih interesov ter interesov, povezanih z doseženim družbenim položajem posameznikov in pridobljeno vlogo samoupravnih organizacij in družbenopolitičnih skupnosti, je neposredno ovirala uvažanje novih odnosov in njihovo spreminjanje.

Temeljna organizacija ne more delovati izolirano

V združenem delu so bile organizirane temeljne organizacije, vendar še marsikje niso dobile tiste vloge, kot je zanje predvidena v sistemu. Predvsem so praviloma premalo aktivne v nastopanju zunaj delovne organizacije. Delegati temeljnih organizacij v materialni proizvodnji

Premazovalni stroj S-3

naj bi imeli odločilen vpliv na dogajanje v bančnem sistemu, pri urejanju odnosov z organizacijami v šolstvu, zdravstvu in drugih družbenih dejavnostih, v dejavnostih gospodarske infrastrukture in prek delegatskega sistema na odločanje v skupščinah družbenopolitičnih skupnosti. V praksi pa so se temeljne organizacije pogosto razvijale v zaprte proizvodne celice. Ne tako redko so se poskušale razvijati kot avtonomni subjekti gospodarjenja.

Pri tem je bilo tudi precej sklicevanja na zakon, čeprav je v zakonu o združenem delu zapisano, da temeljna organizacija ne more delovati izolirano, ampak je obvezno povezana v delovno organizacijo. V delovni organizaciji delavci različnih temeljnih organizacij usklajujejo skupna razvojna in druga vprašanja, s čimer zagotavljajo skladen razvoj. Ponekod spet temeljne organizacije niso dobile svojih pravih pristojnosti ter delujejo kot nekakšne delovne enote.

Namesto da bi se temeljne organizacije razvijale kot samoupravne celice, je tudi v njihovem delovanju opazno tehnokratsko ravnanje, vse do primerov uzurpacije odločanja s strani posameznikov in ožjih skupin.

Proučevanje drugih področij razvoja samoupravnih odnosov, kot je povezovanje proizvodnje

in trgovine, in še posebej prilagajanje razvoja zunanje trgovine potrebam in možnostim organizacij v proizvodnji, nadalje svobodne menjave dela, skupnega dohodka in skupnega prihodka, prav tako kaže, da še nismo napravili odločilnih korakov pri uvajanju teh odnosov v življenju, ali pa da so pri uveljavljanju novih odnosov nastale pomembne deformacije, izkrivljanja ter formalno prilagajanje zakonskim določilom.

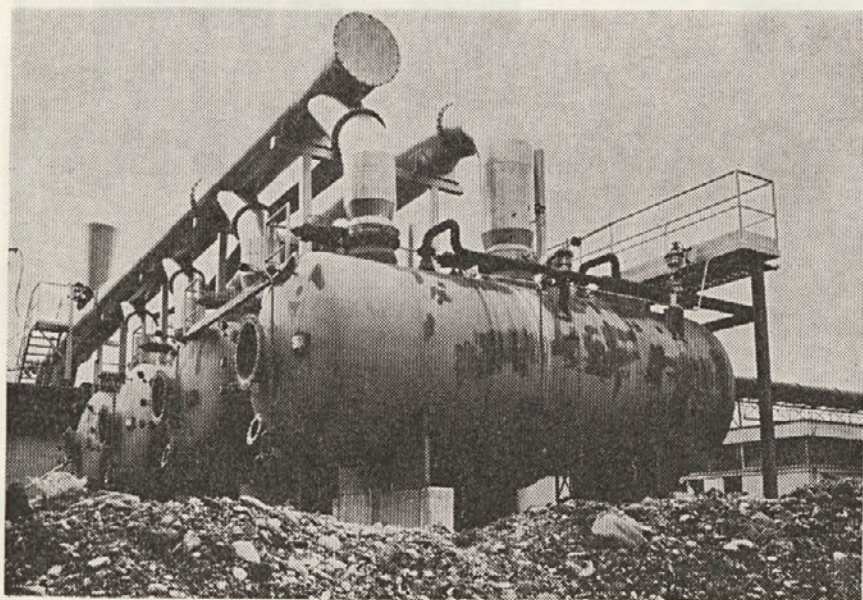
Socializma bomo imeli toliko, kolikor ga bomo z delom ustvarili

Pogosti so tudi pojavi, ko je bilo samoupravljanje razumljeno le kot pravica in ne tudi kot odgovornost do enakih pravic drugih. Tako je na raznih področjih

nastajalo več pravic, kot je bilo pripravljenosti in materialnih možnosti za njihovo uresničitev. Vse to ponovno potrjuje misel, ki mora biti podlaga in vodilo našega dela in politike: socializma bomo imeli v naši družbi toliko, kolikor si ga bomo z delom skupno ustvarili. To zadeva tako materialne pogoje in dobrine kot razvitost samoupravnih odnosov v družbi.

Ko govorimo o notranjih vzrokih naših sedanjih gospodarskih težav, je nujno oceniti usmeritve razvojne politike in opozoriti na premajhno skladnost ekonomske politike s samoupravnimi sistemskimi rešitvami ter prav tako na nezadostno operativnost in učinkovitost pri izvajanju ekonomske politike. Temu se pridružuje tudi nespoštovanje ekonomskih zakonitosti in spoznanih pravil, ki se jih je treba glede tega držati.

Razvojna politika na različnih ravneh je bila pod nenehnim pritiskom številnih razvojnih potreb, pa tudi želja. Praktično na vseh ravneh planiranja nismo uspeli narediti izbora pri ključnih nalogah, se pravi, selekcije na tiste prednostne dejavnosti in cilje, ki so poglavitni za uspešen skupen razvoj. Ugotovljamo, da so tudi srednjeročni plani za to obdobje premalo osredotočili smer akcije na poglavitne cilje. Ekonomska politika je pod težo problemov v življenju po drugi strani poskušala reševati sedaj eno ter nato drugo dejavnost ali sektor narodnega gospodarstva. Gasila je požare in pri tem ni bilo dovolj pripravljenosti pa tu-
(nadaljevanje na 4. strani)

Rekuperacijska naprava

S podelitve priznanj

(nadaljevanje s 3. strani)

di moči, da bi z njenim instrumentarijem utrjevali nove odnose v naši družbi. Prav tako bi se morala bolj opirati na ekonomske zakonitosti in jih upoštevati pri oblikovanju ukrepov. Njena premajhna učinkovitost izvira predvsem iz prepočasnega reagiranja na spremenjene razmere. Hkrati ni dovolj prispevala k ustvarjanju bolj stabilnih pogojev gospodarjenja, bodisi zaradi zakasnitev pri svojem opredeljevanju, bodisi zaradi pogostih naknadnih sprememb.

Vzroke za sedanje težave je nadalje treba iskati v družbeni zavesti in tudi v delovanju organiziranih družbenih dejavnikov, ki vplivajo na stanje družbene zavesti. Vodilnim silam socialističnega samoupravljanja je v sedemdesetih letih uspelo izoblikovati in zagotoviti družbeno podporo za program razvoja samoupravnih družbenoekonomskih odnosov, o čemer pričajo številni zakoni in drugi dokumenti. Ni pa nam vselej uspelo zagotoviti akcijske enotnosti pri izvajanju sprejetih usmeritev, še posebej, ker je ta akcija naletela na nasprotovanja v okoljih in pri posameznikih, ki bi morali prispevati k njeni uspešni izvedbi. Temu so vzrok drugačni materialni ali drugi interesi, pa tudi konservativni po-

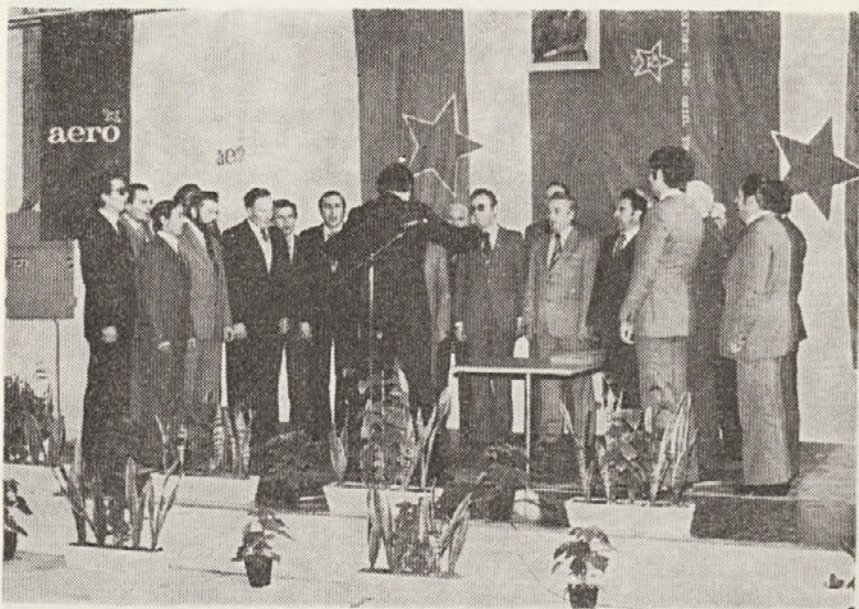
gledi in drugi vplivi, ki bolj ali manj avtonomno vplivajo na oblikovanje družbene zavesti. Pri oceni družbenih problemov se je tako poleg družbeno širše verificirane ocene stanja pojavljala še vrsta drugih ocen, oziroma izoblikovale so se različne diagnoze stanja o posameznih družbenih problemih, ne glede na to, da je v družbi obstajala širše oblikovana in usklajena ocena stanja. Iz različnih ocen so potem nastajali tudi različni predlogi glede tega, kako odpraviti probleme oziroma kako zastaviti družbeno

akcijo za njihovo premagovanje. Vse to seveda ni nek poziv k unifikaciji mnenj in stališč, kar bi pomenilo rušenje temeljev samoupravne demokracije. Vendar je hkrati nujen aktivnejši boj proti parcialnim interesom, konservativnim pogledom in drugim pojavom v družbeni zavesti, ki ovirajo ali celo blokirajo različne nujne družbene akcije. Med to sodi tudi boj proti zlonamernemu kritizerstvu, ki z udrihanjem na levo in desno v bistvu ščiti lasten pridobljen položaj ter ni hkrati sposobno ponuditi družbi ničesar ustvarjalnega v prid skupnega napredka.

Pozorni moramo biti nadalje do kritike in nezaupanja, ki izvira iz sedanjih zaostrenih gospodarskih razmer. Te težave vplivajo na nezaupanje v družbo in lastne sile. Očitno pa upravičeni kritiki pomanjkljivosti ni treba niti ni možno zanikati razvojnih rezultatov, ki jih je slovenska in jugoslovanska družba dosegla v povojnem času.

Dogovorjena stališča tudi izpeljati

Prav tako se je treba postaviti po robu kritikam, ki vidijo izvor naših sedanjih težav v sprejeti zvezni sistemski zakonodaji na različnih področjih. Kritika se usmerja na zakone s področja gospodarskih stikov s tujino, kar

Komorni moški zbor iz Celja

je gotovo tudi odraz materialnih problemov na tem področju, še posebej pomanjkanja deviz. Kritiki je ponovno izpostavljen sistem planiranja in še nekatera področja sistema. Ni sporno, da je treba izpopolniti to zakonodajo tam, kjer se njene rešitve v praksi niso obnesle ter je možno ponuditi boljše. Vendar bi bilo napačno pričakovati, da lahko same spremembe zakonodaje rešijo probleme. Naša pretekla praksa, pa tudi praksa drugih dežel jasno kaže, da problemov ni možno rešiti s tem, da se sprejemajo predpisi na predpise, da se eni ukinjajo in pripravljajo novi še predno smo se resno

lotili njihovega izvajanja. Naši poglobitvi problemi so nedvomno v premajhnih prizadevanjih pri izvajanju zakonov in sploh dogovorjenih stališč. Napovedovanje novih zakonodajnih sprememb lahko tako še dodatno vpliva, da v čakanju na spremembe in novosti, ne storimo v praksi tistega, kar bi morali. Razen tega tisti, ki predlagajo te spremembe pogosto ne ponujajo veliko novega. Nasprotno, malo je novih rešitev, več pa predlogov za krepitev vloge državnih organov, še posebej zveznih in zatekanja k administrativnemu ukrepanju ali včasih obnavljanju liberalističnih zamisli glede delo-

vanja gospodarskega mehanizma.«

V nadaljevanju svečane otvoritve novega obrata so bila podeljena pismena priznanja AERA trinajstim firmam in delovnim organizacijam, enajstim posameznikom in trem službam iz TOZD in DO AERO.

S prerezom traku je novi obrat odprl najstarejši delavec obrata Selotejp, Slavko Cestnik.

V kulturnem delu programa je nastopil Komorni moški pevski zbor iz Celja in recitator, delavec Aera, Marjan Jenšterle.

Besedilo in foto:
Tone Škerbec,
Boris Trstenjak

SEJA DELAVSKEGA SVETA DO AERO

27. novembra, v dopoldanskem času, se je sestel v Šempetru tudi delavski svet naše delovne organizacije. Skladno s Pravilnikom o odlikovanjih in priznanjih je razpravljal in sklepal o predlogu komisije za odlikovanja in priznanja za podelitev priznanj AERA ob uspešni izvedbi investicije S-3.

Direktor delovne organizacije, Milan Zupančič, je pred pričet-

kom uradnega dela seje poudaril pomen praznika — 29. novembra in pomembnost delovne zmage.

Opozoril je na težave, s katerimi se soočamo v borbi za gospodarsko stabilizacijo. S povečano proizvodnjo samolepilnih trakov se bo naša delovna organizacija boljše in v večji meri vključila v mednarodno trgovino, to pa bo tudi pomemben prispevek k boljšemu gospodarske-

mu položaju AERA in posredno gospodarstvu naše celotne družbene skupnosti.

Delavski svet DO AERO je podelil pismena priznanja naslednjim firmam, delovnim organizacijam, posameznim službam in posameznikom:

Maschinen Fabrik ANDRITZ, Graz, Avstrija

— za uspešno dobavo in izdelavo opreme za proizvodnjo samolepilnih trakov;

SELLOTAPE Internation, Borehamwood, Hertz, Velika Britanija

— za uspešno sodelovanje in posredovanje tehnoloških izdelkov za proizvodnjo samolepilnih trakov;

ITALBA S. p. A. Impianti Industriali, Milano, Italija

— za uspešno dobavo in izdelavo rekuperacijske naprave;

KOVINOTEHNA Celje

— za uspešno koordinacijo pri uvoznih poslih in realizacijo uvoza opreme;

EM HIDROMONTAŽA Maribor

— za uspešno dobavo in izdelavo dela domače opreme ter uspešno montažo celotne opreme

(nadaljevanje na 6. strani)

(nadaljevanje s 5. strani)

za proizvodnjo samolepilnih trakov;

PASTOR Zagreb

— za uspešno dobavo in montažo varnostne naprave CO₂;

ENERGOINVEST —

RO TRUDBENIK Dobož

— za uspešno dobavo in montažo kompresorske postaje;

KLIMA Celje

— za uspešno dobavo in montažo klimatskih naprav;

TIM Laško

— za uspešno dobavo in montažo hladilne naprave;

GIP INGRAD — GO Žalec

— za uspešno izvajanje gradbenih del in storitev;

JUGOBANKA Ljubljana

— za uspešno sodelovanje v finančnem poslovanju;

KEPOL Zadar

— za uspešno dolgoletno sodelovanje;

VISKOZA Loznica

— za uspešno dolgoletno sodelovanje;

g. Günter Stock iz M. F.

ANDRITZ, Graz

— za uspešno in požrtvovalno koordinacijo tujih dobaviteljev in vodenje projekta;

g. Alfred Weninger iz M. F.

ANDRITZ, Graz

— za uspešno in požrtvovalno delo in vodenje montaže;

g. Carlo Milani iz ITALBA, Milano

— za uspešno opravljeno delo pri montaži rekuperacijske naprave;

g. Fred Kittow iz DRG SELLO-TAPE Internation

— za uspešno 25-letno sodelovanje z DO AERO;

tovariš Oskar Kuzman iz KOVINOTEHNE Celje

— za uspešno koordinacijo uvoznih del in sodelovanje v teamu S-3;

tovariš Avgust Pahič iz EM HIDROMONTAŽA Maribor

— za uspešno vodenje montaže in realizacije posameznih del;

tovariš Mirko Balaž iz »S« — komisije Zagreb

— za uspešno večletno strokovno pomoč in nadzor pri napravah v S-izvedbi;

tovarišica Jelisaveta Podgornik, direktorica TOZD KEMIJA Šempeter

— kot nosilec ideje in razvoja ter uspešnega vodenja priprav in sodelovanja v izvajanju investicije;

— tovariš Janez Malinger iz HELIOS, Domžale

— za zelo uspešno vodenje teh-

nično-tehnološke skupine in vodenje projekta;

tovariš Jurij Godec iz DSSS AERO

— za uspešno sodelovanje pri zasnovi projekta, sodelovanje pri izboru in uspešne koordinacije finančnega dela projekta;

tovariš Jože Strnad iz DSSS AERO

— za uspešno operativno vodenje strojnega nadzora in požrtvovalno vodenje projekta v zaključni fazi;

Služba vzdrževanja iz TOZD KEMIJA Šempeter

— za uspešno sodelovanje pri izvajanju domačih del investicije S-3;

Proizvodnja strojev in naprav ter priprave dela strojno področje za projektiranje in izdelavo iz TOZD KEMIJA Šempeter

— za uspešno konstruiranje in izdelavo rezalnih strojev in transportnih naprav;

Team za izgradnjo projekta razširitve proizvodnje samolepilnih trakov s strokovnimi sodelavci v DO AERO

— za uspešno strokovno vodenje investicije, koordinacijo del in nadzor nad izvajanjem del.

Vsem iskreno čestitamo!

TISKOVNA KONFERENCA

Na tiskovni konferenci so vodstveni in vodilni delavci naše DO seznanili novinarje sredstev javnega obveščanja z značilnostmi in pomenom novega stroja. Novinarje so najbolj zanimala zmogljivosti nove proizvodnje in načrti ter možnosti izvoza samolepilnih trakov.

ČESTITKE IN POZDRAVNE BRZOJAVKE

Ob otvoritvi novega obrata in 25-letnici proizvodnje samolepilnih trakov smo prejeli več čestitk in pozdravnih brzojavk tujih firm in delovnih organizacij, z željami za nadaljnje uspešno delo in sodelovanje.

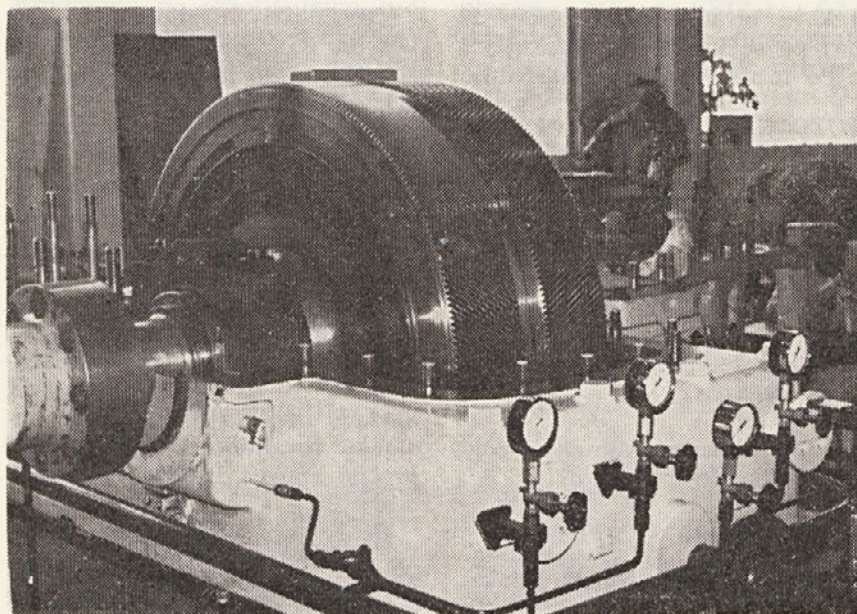
Čestitali so:

Italba, Milano iz Italije,
Združenje kemijske in gumarske industrije Jugoslavije,
Jugovinil, TOZD Kalandriranje iz Kaštel Sućurca,
Kepol Zadar,
Kovinotehna Celje
Jugovinil, predstavništvo Ljubljana.

Najboljše želje so izrazili tudi mnogi sodelavci in poslovni partnerji.

REVIZIJA TURBINE V NAŠEM TOZDU V MEDVODAH

V Tovarni celuloze in papirja v Medvodah imamo v obratu Energetika dva parna kotla in turbino za proizvodnjo električne energije ter za redukcijo tehnološke pare. Turbina firme SIEMENS ima moč 6,4 W in dva odjema tehnološke pare 3,5 in 12 bar ter kondenzator 12 ton/h.

V obratovanju je od leta 1975, torej je brez večjih vzdrževalnih posegov obratovala skoraj šest let. Ker se je nekoliko povečala netesnost parnih labirintov, predvsem pa zaradi velikega števila obratovalnih ur, smo se odločili za tako imenovano veliko revizijo. To je: odpiranje parne turbine, pregled vseh delov, zamenjava ali popravilo obrabljenih delov, pregled tesnil in ležajev, kontrola centriranja itd.

V obratu energetike smo se na revizijo pričeli pripravljati že pred letom, saj so dobavni roki za rezervne dele devet mesecev. Veliko je bilo tehtanja in ugotavljanja, katere rezervne dele naj naročimo, kajti vseh rezervnih delov, ki jih za tako revizijo priporoča firma SIEMENS, nismo mogli kupiti (devize). Turbina doslej še ni bila odprta in tako

nismo vedeli, katere dele bo treba zamenjati.

Med revizijo pa se je pokazalo, da smo izbrali pravilno, saj nam ni manjkal noben pomemben domaesti del.

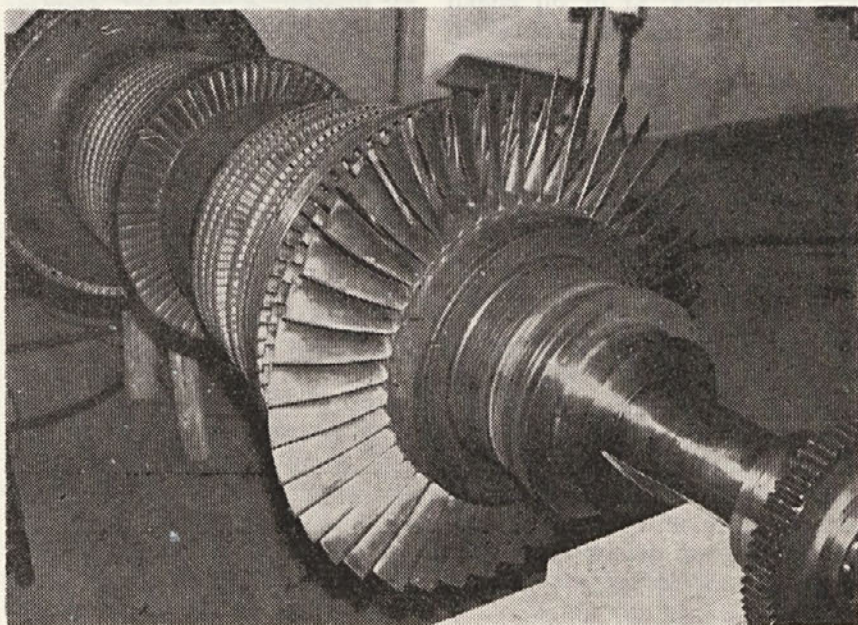
Obratovanje tovarne v času revizije ni bilo moteno. Paro iz kotla smo reducirali prek reducirnih postaj, električno energijo pa smo dobili od zunaj (ELEKTRO

Kranj). Vendar pa je takšno obratovanje zelo drago, saj računi kažejo, da je tak režim obratovanja 110.000 din na dan dražji od obratovanja s turbino. Tako smo morali z revizijo pohiteti in jo opraviti v najkrajšem možnem času.

Revizija turbine, pod nadzorom monterja firme SIEMENS, je potekala od 2. do 19. oktobra. Vsa delovna sila je bila iz obrata energetike, strojniki parne turbine in parnega kotla. Delo je teklo vse dni od 6. do 18. ure, tudi v soboto in nedeljo. Za delavce v energetiki je to bila vsekakor velika obremenitev, saj smo jih morali razporediti tudi na dela pri obratovanju kotla. Poseben problem so bile tudi velike izmere turbine, ker v naših vzdrževalnih delavnicah nimamo ustreznih obdelovalnih strojev. Tako smo nekaj obdelav morali opraviti v drugih tovarnah. Zahtevno revizijo turbine smo zaključili dva dni pred predvidenim rokom.

Pri zagonu turboagregata nismo opazili nobenih pomanjklivosti — turbina je kot nova.

Vladimir Peček

O INVALIDIH V NAŠI DO

Varstvo, usposabljanje in zaposlovanje invalidov je eno od zahtevnih, perečih in zelo občutljivih področij socialne varnosti. Ustava, Zakon o združenem delu in številni drugi predpisi zagotavljajo invalidom pravice do posebnega družbenega varstva.

Zaradi multidisciplinirane narave te problematike pa morajo različni družbeni, samoupravni in strokovni subjekti ustvariti pogoje za dolgoročno in celovito reševanje invalidske problematike.

To pomeni, da to ne sme biti politika oblikovana na trenutnih možnostih ali osebnih pogledih, temveč mora biti sestavni del delovanja vseh družbenih dejavnikov. Le tako lahko zagotovimo ustrezne ekonomske, kadrovske in druge pogoje za programirano in strokovno izvajanje varstva, usposabljanja in zaposlovanja invalidov.

Izhodišče pri našem delu v združenem delu je, da ne obstajajo delovne naloge in opravila za invalide, temveč da so naloge in opravila, ki zahtevajo večjo ali manjšo stopnjo razvitosti različnih telesnih in psihičnih sposobnosti ter lastnosti. V tem smislu je vsak človek »invalid« za nekaj, ker ni človeka, ki bi bil enako sposoben za vsa dela in opravila. Prav tako velja, da ni človeka, ki bi bil popolnoma neprilagodljiv, to je nesposoben za kakršnokoli aktivnost.

V DO AERO se število invalidov z leti bistveno ne spreminja. Glede na celotno število zaposlenih je invalidov v povprečju 4 % — trenutno v letošnjem letu pa jih je 3,8 %.

Skupno število invalidov je 70, od tega je 41 žena (59 %).

Dvanajst invalidov (ali 17 %) je II. kategorije — to pomeni, da delajo skrajšan delovni čas (4 ure) in 58 (ali 83 %) je invalidov III. kategorije, ki delajo na drugem ustreznem delu oziroma svojem delu z določenimi omejitvami.

30 % invalidov (predvsem žena) pa se invalidsko upokoji.

Po tozdih je stanje naslednje:

TOZD KEMIJA CELJE

Spol	Štev. II. kat. III. kat.		
M	12	0	12
Ž	8	1	7
	20	1	19

VZROK INVALIDNOSTI:

- 1 — nezgoda pri delu
- 2 — nezgoda izven dela
- 18 — bolezen

X = 40 let

(X = povprečna starost invalidne populacije)

TOZD KEMIJA ŠEMPETER

Spol	Štev. II. kat. III. kat.		
M	5	0	5
Ž	6	1	5
	11	1	10

VZROK INVALIDNOSTI:

- 11 — bolezen

X = 42 let

TOZD GRAFIKA CELJE

Spol	Štev. II. kat. III. kat.		
M	11	0	11
Ž	18	6	12
	29	6	23

2X poklicna bolezen (alergije)

3X nezgoda pri delu

4X nezgoda izven dela

20 bolezen

X = 41 let

DSSS

Spol	Štev. II. kat. III. kat.		
M	0	0	0
Ž	6	3	3
	6	3	3

6 — bolezen

X = 45 let

TOZD TRZENJE

Spol	Štev. II. kat. III. kat.		
M	1	1	0
Ž	3	0	3
	4	1	3

4 — bolezen

X = 34 let

Vzročnosti invalidnosti skozi več let nam ne dajejo različnih slik. Še vedno je največ invalidov III. ali II. kategorije zaradi posledic bolezni (predvsem okostno-mišičnega sistema, notranjih bolezni, alergij itd.). Le minimalen odstotek je invalidov zaradi drugih vzrokov (nezgode izven DO itd.).

Opažamo pa pozitivne premike, če upoštevamo poprečno starost invalidov (41 let), meja se počasi viša — se pravi, da delavci kasneje obolevajo (ne meja nastanka invalidnosti temveč povprečna starost invalidne populacije v DO).

Za delavce, ki obolijo v času, ko so zaposleni v DO in jih obravnava SPIZ — je postopek rehabilitacije, zaposlitve na ustreznem delu, čeprav včasih dolgotrajen, a vsaj zanesljiv. Še za vsakega delavca smo v določenem času našli ustrezno delo.

Bolj problematično pa je zaposlovanje zunanjih invalidov — prek Skupnosti za zaposlovanje. Možnosti za zaposlitev teh invalidov je izredno malo — še posebej v sedanjih, za zaposlitev težjih časih.

Tu gre predvsem za mlade ljudi, invalide za absolvente posebnih osnovnih šol, za slepe, gluhe itd. Za to populacijo težje zaposljivih ljudi bi tudi mi vsi morali imeti večji posluš in jim omogočiti, da postanejo produktivni člani naše družbe.

Posebno pozornost pa moramo vedno in stalno posvečati preventivi. Tu ne izpostavljam pomembnosti zdravstvenega vidika, ampak tudi ergonomskega (delovne naprave, stroji, pripomočki, okolje itd.) varstva pri delu itd.

V okviru preventivnega zdravstvenega varstva skušamo poleg obdobjih zdravstvenih pregledov oziroma specifičnih zdravstvenih pregledov organizirati še aktivne oddihe naših delavcev v zdravilišču, kot je bilo v lanskem letu organizirano v Atomskih toplicah za žene in kot je v letošnjem letu

organizirano za delavce, ki delajo na delih in nalogah s težjimi pogoji dela, vplivom kemikalij, itd. Take in podobne oblike preventivnega zdravstvenega varstva bomo še razvijali in dopolnjevali, vzporedno pa izboljšujemo tudi ergonomске pogoje v naši DO.

Če pa smo kritični, moramo omeniti dejstvo, da je še malo narejenega na področju adaptacij delovnih mest, strojev, naprav, orodij. Malo je na tem pod-

ročju idej, inovacij, poglobljanj. Tu bi morali sodelovati medicinski in tehnični delavci, ki bi s svojimi prispevki in dognanji omogočili ali olajšali delo invalidom. Sredstva za te namene so planirana tako na SPIZ kot SZZ, vendar jih ne znamo kanalizirati.

Za različne adaptacije oziroma prilagajanje delovnega mesta človeku, nam ne sme biti žal sredstev v DO, kljub temu, da ne gre

za invalide, saj bomo tako morda le dosegli preventivne učinke.

S humanega in psihološkega, pa tudi materialnega vidika, je za invalide gotovo najbolj pomembno poklicno usposabljanje in zaposlovanje, ker jim omogoča in zagotavlja polnovredno življenje, delo, družbeno dejavnost in položaj, v katerem si invalidi pravzaprav sami ustvarjajo zanesljivo varnost.

Alenka Pregelj

STROKOVNA EKSKURZIJA ČLANOV DIATI V PLAMO

Izvršni odbor našega društva DIATI (Društvo izumiteljev in avtorjev tehničnih izboljšav) je na svoji zadnji seji sklenil, da se organizira strokovna ekskurzija v tovarno PLAMA v Podgradu. Organizacijo je zaupal našemu sodelavcu, Jožetu Hrovatu, ki je zadano nalogo zelo dobro opravil.

Zakaj ravno PLAMA?

V zadnjih nekaj letih je bila PLAMA v naši javnosti pogosto označena kot primer, kako se lahko tudi z lastnim znanjem in delom postavljajo tovarne, ne le z nakupom dragih tujih licenc. Predvidevali smo, da na kraju samem, v razgovoru z delavci PLAME, izvemo, kako jim je to uspelo in dobimo koristne napotke za naše nadaljnje delo.

Na ekskurziji smo bili skupaj s člani sekcije društva DIATI iz DO SAVA Kranj. Iz njihove sekcije se je ekskurzije udeležilo 44 delavcev, iz našega društva pa le 32, kar za nas gotovo ni pohvalno. Še posebej je razočarala razvojna služba, iz katere so bili le trije delavci. Udeležba glede na spol v naši delegaciji: ena sama ženska! Vsak komentar je verjetno odveč.

V tovarni PLAMA nas je sprejela delegacija vodilnih delavcev in inovatorjev, glavno besedo med njimi pa je imel magister Ciril Kastelic, ki je v inventivni de-

javnosti dosegel zavidljive in pomenjanja vredne uspehe.

Povedati še moram, da smo, ko smo že našli Podgrad, v samem mestu morali še dvakrat spraševati krajanе, kje je tovarna. Lokacija je za naše razmere in izkušnje zelo zanimiva: tovarna je kar precej izven naselja, kot v nekakšni velikanski vrtači. Kako je prišlo do tega, nam je pojasnil magister KASTELIC. Med vojno je to področje okupirala italijanska vojska, ki je na tem mestu zgradila hangarje in skladišča municije. Po vojni so ugotavljali, da je treba zadržati ljudi v teh krajih, da je torej treba nekaj zgraditi. Tako so se odločili za predelavo plastičnih mas. Osnova za gradnjo proizvodnih prostorov pa so bili hangarji in skladišča izven naselja.

Proizvodnja je stekla kmalu po koncu vojne s predelavo PVC, kasneje tudi polietilena. V letu 1958 so se pričeli ukvarjati s poliuretani (PUR), ki jim danes prinašajo največji delež prihodka, ki v celoti znaša okrog 1 milijardo dinarjev, pri 650 zaposlenih delavcih. Od vseh zaposlenih imajo 50—60 delavcev z visoko in višjo strokovno izobrazbo. Organizirani so v štirih tozd, od tega delajo trije po lastni tehnologiji. V centralnem razvoju dela 30 strokovnjakov. Po besedah direktorja razvoja, tovariša Kastelica, mora nekdo misliti tudi »za na-

prej«, zato teh delavcev ne obremenjujejo s tekočimi proizvodnimi problemi. Poleg centralnega imajo tudi razvojne oddelke v posameznih tozd. V tovarni so zaposleni delavci iz precej široke okolice — vozijo se na delo celo iz Reke in Postojne. Običajno delajo v dveh izmenah. Na začetku našega pogovora pa so nas, na žalost, morali razočarati, da del proizvodnje ne dela, v glavnem zaradi pomanjkanja domačih surovin. V TOZD Poliuretani so precej odvisni od uvoza repromateriala (toluendiizocianat iz ZR Nemčije), del surovin pa dobijo doma — polioli — večvalentni alkoholi (niso užitni!). V tej tozd delajo PUR pene, kar tudi nismo mogli videti v živo, temveč so nam pri ogledu stroja le opisali, kako poteka proizvodnja. Reakcijske komponente zmešajo in dodajo različne pomožne sestavine, zmes brizgajo na nosilne papirje (pri sobni temperaturi) in vse skupaj transportirajo skozi komoro, kjer v zmesi poteče reakcija, temperatura v zmesi se dviguje in začenja se penjenje. Hitrost stroja je sorazmerno nizka — 5 m/min. Na izstopu iz linije reakcija v peni še ni končana, zato morajo biti posebej previdni, da ne bi prišlo do samovžiga pri vmesnem skladiščenju, ko pena dozoreva. Tovarna je bila v požaru, leta 1970, skoraj povsem uničena (nadaljevanje na 10. strani)

(nadaljevanje z 9. strani)

čena. Poliuretane predelujejo v tem tozdu in v TOZD Izoterm, kjer delajo izolacijske materiale različnih oblik (cevi, plošče) in za razne namene pri končni uporabi. Del te proizvodnje tudi izvažajo.

TOZD Termoplasti se ukvarja s predelavo polietilena. Polietilen ekstrudirajo po znanih postopkih. Precejšen del folije nato potiskajo (pred tiskanjem folije »bombardirajo«, da se barva boljše oprime površine) in konfekcionirajo v vrečke.

Četrta tozda pa se ukvarja s projektiranjem in izgradnjo kompletnih linij za galvanizacijo. To je najmlajši del proizvodnje v PLAMI.

Izdelki PLAME so znani doma in po svetu že dalj časa, značilno za velik del proizvodnje pa je, da delajo po novih, izboljšanih postopkih. Tu je težišče njihove-

ga inovatorskega dela. Določene linije so bile idejno projektirane v PLAMI. Po besedah magistra Kastelica so uspeli pri razvoju tovarne zato, ker so vodilni verjeli v lastne sile, družila jih je velika enotnost in pripadnost kolektivu in kraju ter velika požrtvovalnost. Pri zagonu nove linije so imeli težave, ker so naredili velik skok, pravzaprav iz laboratorijskih poskusov v proizvodnjo. Inženirji so se oblekli v delovne obleke in skoraj pol leta delali na uvajanju proizvodnje. Trud in požrtvovalnost sta se že obrestovala.

Površinsko je videti tovarna zelo velika, ker pena zavzema veliko prostora. Velik vtis je na nas naredilo tudi skladišče v obliki velikanskih kontejnerjev ($70 \times 10 \times 6$ m), ki so postavljeni na tirih in se pomikajo na izhod proizvodne linije, kjer se polnijo.

Ob koncu obiska so nas gostitelji obdarovali s praktičnimi darili (gobe za pomivanje). Izkazalo se je, da so Gorenjci in Savinčani res v daljnem sorodstvu, saj smo darila kar razgrabili, čeprav smo vedeli, da so v vrečkah le gobe za pomivanje in umivanje.

V opravičilo morda tole: takšni so pač stabilizacijski časi, vsakega darilca smo veseli.

Mislím, da je bila ekskurzija poučna, škoda le, da smo se je udeležili v sorazmerno skromnem številu. Če bi bila organizirana kakšna ekskurzija v tujino, bi bilo verjetno kandidatov več. Ali pa morda tudi ne, saj menda celo Američani pravijo, da je pri nas bolje kot pri njih. Skratka, menim, da je bil izlet koristen. Pa ne le zaradi gob za pomivanje.

Marjan Furlan

SREČANJE UPOKOJENCEV AERA – TOVARNE CELULOZE IN PAPIRJA MEDVODE

27. novembra so se v naši tovarni spet srečali upokojenci na tradicionalnem srečanju. Tudi letos je bila udeležba polnoštevila. Ob predprazničnem vzdušju — srečanje je bilo tik pred Dnevom republike — ter ob uspelem

nastopu folklorne skupine KUD Oton Zupančič iz Sore, so se naši nekdanji sodelavci razvedrili in med sabo pokramljali.

Povedali so, da so veseli, da jih nismo pozabili, da se v tovarno vedno radi vračajo ter da se

vsakega uspeha in napredka v tovarni razvesele.

Predstavljamo nekaj udeležencev srečanja:

Vinko AVGUŠTIN: — V mizarški delavnici sem delal polnih 30 let, upokojil sem se leta 1974. Lepo je, da se spomnite tudi nas — upokojencev, saj prihajam na srečanja vsako leto in to zelo rad. Tovarna je od moje upokojitve dalje zelo napredovala, kar me veseli.

Anton ŠUSTERŠIČ: — Maja prihodnje leto bo 16 let, kar sem se upokojil. V tovarni sem bil kurjač. Razlika v delu kurjača v prejšnji tovarni in sedanji energetiki je zelo velika, današnji kurjači so »gospodje«, v prejšnjih časih smo morali ves premog ročno zmetati v kotle. Na srečanju upokojencev sem bil doslej še vsako leto, saj mi je zelo všeč.

Franč VERLIČ: — Delal sem v kovinski delavnici, pred petimi

leti sem se upokojil. Na srečanje upokojencev rad prihajam vsako leto. Tovarna napreduje — gre s časom naprej.

Gregor DOBNIKAR: — Upokojil sem se leta 1978 kot jermenar. V tovarni sem delal 44 let, torej vso delovno dobo. Zelo rad sem delal in z vsemi v tovarni sem se dobro razumel. Enajst let sem delal na lesnem prostoru, nato pa vsa leta do upokojitve kot jermenar v delavnici. Na srečanja upokojencev rad prihajam, saj me na tovarno vežejo lepi spomini.

Ivan KOZLIN: — Invalidsko sem bil upokojen 1980. leta. V tovarni sem delal 17 let, na lesnem prostoru 6 let, nato pa kot vratar. Rad se poveseim in zato mi je všeč, da se vsaj enkrat v letu srečam z nekdanjimi sodelavci.

Metka STRANSKY: — V poklju sem od 1964. leta. V tovarni

sem delala polnih 30 let in nato še deset let honorarno. Osemnajst let sem delala kot računovodkinja.

Na srečanja upokojencev prihajam vsako leto, saj so mi zelo všeč. V tovarno se rada vračam, po tolikih letih dela v njej mi je zelo draga in ob uspehih, ki jih dosegam, uživam.

Angela PETRIČ: — Več kot 30 let sem delala v tovarni kot knji-

govodkinja, upokojila pa sem se leta 1963. Razlika med tovarno v tistih časih, ko sem v njej delala in sedaj, je velika. Včasih smo vse računske operacije opravljali ročno, šele leta 1950 smo dobili prve stroje — računske, ki so bili še precej »ročni«.

Srečanja upokojencev se vsako leto rada udeležim.

Cveta Robas

30 LET KUD OTON ŽUPANČIČ IZ SORE

Ko razmišljam, kako bi kratko opisala delo našega društva ob njegovi 30-letnici, ugotavljam, da bo zelo težko strniti toliko dela na majhen kos papirja.

30 let je v človekovem življenju kratka doba — vendar za nas, ki smo trdo delali, dovolj dolga — dokazana z uspehi in osebnim zadovoljstvom vseh, ki smo prepevali, recitali, igrali ter plesali v Kulturno umetniškem društvu »Oton Župančič« iz Sore.

Društvo je bilo ustanovljeno v letu 1949. V začetku leta 1952, ko smo se našim krajanom predstavili s prvim koncertom, sta obstajala moški in ženski pevski zbor. Vadili smo v slabih pogojih v vlažnih in mrzlih prostorih starega kulturnega doma. Toda z veseljem in ljubeznijo do naše lepe slovenske umetne in narodne pesmi smo težave z dobro voljo premagovali. Vsak teden smo težko pričakovali večera, ko je bila vaja.

Toda ne samo s petjem — tudi z dramatiko smo se ukvarjali. Igrali smo razne drame, burke, igre s petjem, komedije. Gostovali smo po bližnji in daljni okolici. Zaradi velikega uspeha so se

nekatera dela ponavljala tudi v dveh sezonah ali še več.

Zaradi dotrajanosti starega doma so društva in krajanji pričeli graditi nov kulturni dom, kar pa (nadaljevanje na 12. strani)

(nadaljevanje z 11. strani)

kulturnega delovanja ni oviralo, nasprotno, še celo povečalo se je. Združili smo zbora v mešani in uspešno nastopali vrsto let kot edini pevski zbor v občini. Opravili smo veliko kulturno poslanstvo, ker smo prepevali širom občine in s tem budili v ljudeh veselje do organiziranega petja. Zrasli so novi zbori, saj jih je sedaj že 16 v naši občini Ljubljana-Siška.

Novi dom je bil zgrajen in slovesno odprt jeseni 1972. Pogoji za delo so se v novem Domu občanov izboljšali. Poleg treh zborov je pričela z delom novoustanovljena pionirska folklorna skupina, ki bo prihodnje leto slavila deseto obletnico obstoja. Ko smo praznovali 100. obletnico rojstva pesnika Otona Župančiča, smo ustanovili tudi folklorno skupino odraslih, ki zelo uspešno nastopa po raznih krajih v naši domovini. Nagrada za uspešno delo naših folkloristov je bilo gostovanje v pobratenem mestu Kavadarci v Makedoniji.

Tudi pionirji s svojo naravno prisrčnostjo in lepim programom povsod požanjejo velike aplavze.

V naših vrstah so tudi dobri recitatorji. Nič koliko krepkih besed naših velikanov slovenske umetnosti, lirične ljubezenske nežnosti in opevanja naše lepe domovine, so že izrekli naši recitatorji.

V društvu delujejo kmetje, delavci, dijaki, študentje, intelektuali, kratka vsi, ki jim je do lepega petja, besede in folklore. Društvo je za svoje uspešno delo prejelo že številna priznanja, pohvale in plakete, enako pa tudi posamezne sekcije za svoje nastope in dosežke. Za delo v tridesetih letih je naše društvo odlikoval pokojni predsednik Tito z državnim odlikovanjem — Red zaslug za narod s srebrno zvezdo.

Omeniti tudi moram, da so člani našega društva v večini vsi v službi v TOZD Aero — Medvode, ki jim večkrat tudi pomaga in za to gre tovarni vsa zahvala.

Upamo, da nam bo v prihodnje glede na naš delovni in vsebinski

temelj, s takšnimi načeli in željami po ljubiteljski kulturi, še naprej omogočal uresničevanje zavestnih in prostovoljnih aktivnosti, da bomo slovensko pesem in besedo ohranjali in prenašali našim naslednikom.

Naj ob naši 30-letnici zaključim z Župančičevimi verzi:
Bodočnost je vera!
Kdor zanjo umira,
se dvigne v življenje!

Marija Veber

*Dopisujte
v naše glasilo*

GOSTOVANJE V KAVADARCIH

V izmenjavi kulturnih skupin pobratenih občin Ljubljana-Šiška in Kavadarcev je bila letos za gostovanje v Kavadarcih izbrana folklorna skupina KUD OTON ZUPANČIČ iz Sore. Na gostovanju je bil z nami tudi narodno-

sprejeli in nagradili z dolgim aplavzom. Drugi dan smo si ogledali kombinat Tikveš, zvečer pa nastopili na glavnem trgu v Kavadarcih. Največje presenečenje za nas je bila velika množica ljudi, saj se jih je na trgu zbralo

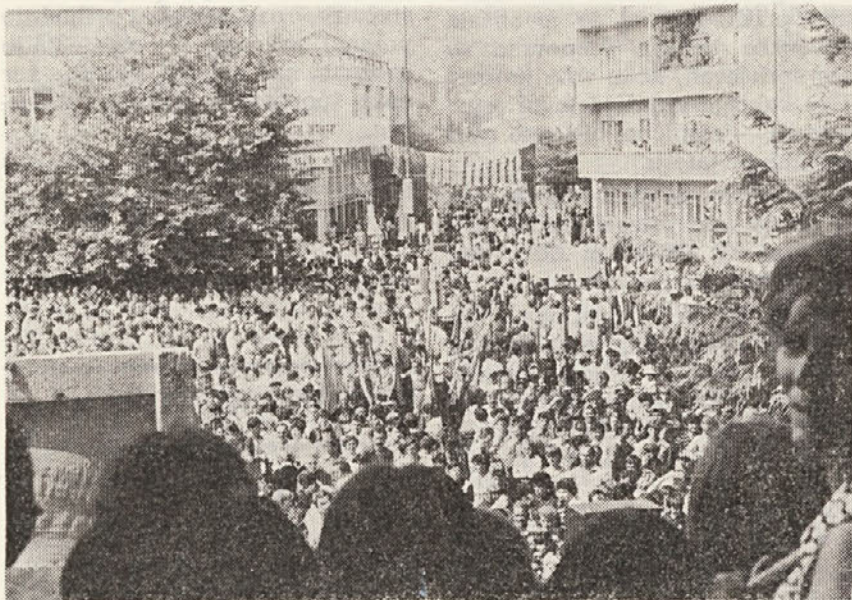
ko mi, kot Kavadarčani — smo se nato predstavili v Šentvidu in Sori, ko so nam Kavadarčani vrnili obisk.

Tretji dan našega obiska se je pričela trgatev. Po ulicah Kavadarcev se je vila povorka, v kateri smo sodelovali tudi mi, nato pa smo skupaj z ansamblom imeli še kratek nastop.

Nepozaben je bil za nas nastop nešteti folklorne skupine iz vse Makedonije, ki so se zbrale v Kavadarcih.

Kavadarčani so bili do nas zelo prijazni in dobri gostitelji, zato je bilo gostovanje v Kavadarcih prijetno in nepozabno, mogoče tudi zato, ker smo na to pot odšli prvič.

Franc Plešec

zabavni ansambel Veseli Šentvidčani.

Folklorna skupina iz Sore obstaja že 4 leta. Pri svojem delu se srečujemo z mnogimi težavami, predvsem je problem triizmensko delo nekaterih plesalcev, tako da je prisotnost na vajah včasih okrnjena. V skupini so plesalci z najrazličnejšimi poklici, od delavcev, dijakov, študentov, medicinskih sester, do inženirjev. V svojem programu imamo gorenjske in belokranjske plesse. V Makedoniji pa so se predstavili tudi dekliški oktet in recitatorji — vsi člani folklorne skupine.

V Makedonijo smo odpotovali z letališča Brnik.

Prvi dan so nas gostitelji peljali na izlet na Dojransko jezero, zvečer pa smo imeli samostojen nastop z ansamblom Veseli Šentvidčani v Negotinu na Vardarju. Predstavili smo pester program, ki so ga Makedonci lepo

več kot 10.000. Svoj program smo malo skrajšali, ker so imeli tudi Kavadarčani zelo obsežen program. Z istim programom — ta-

biti obveščen
pomeni tudi obveščati

Naključje je hotelo, da je trener Športnega društva Breg v občini dolina pri Trstu, bivši igralec tuzlanske Slobode, tovariš Softić tudi prijatelj našega sodelavca, Jasmina Priganice. Beseda je dala besedo in predsednik slovenskega Športnega društva Breg, Silvan Klabjan, je povabil nogometaše AERA na obisk in prijateljsko tekmo, da bi bolje spoznali njihovo športno in kulturno življenje.

To zamisel smo ob razumevanju in podpori vodstvo TOZD GRAFIKA ter s pomočjo direktorja, Draga Vračuna, tudi uresničili.

Tako se je 16. septembra 1981 naša nogometna ekipa podala na pot v dveh kombijih proti Trstu. V Kopru nas je pričakal trener Športnega društva Breg, tovariš Softić ter nas spremljal prek meje do slovenskega kulturnega doma. Tam nas je sprejel predsednik športnega društva s spremstvom in nam zaželel prisrčno dobrodoščilo.

Pred nočno nogometno tekmo smo obiskali spomenik padlih slovenskih rodoljubov v NOB. Poklonili smo se 207 žrtvam fašizma, ki počivajo v skupni grobnici.

Ogledali smo si tudi slovenski kulturni dom. V telovadnici so igrali košarko old boysi («najmlajši» med njimi ima 60 let). Predsednik nam je povedal, da je slovenski kulturni dom s svojimi športnimi objekti zaseden takorekoč od jutra do večera. Organiziranih je kar sedem nogometnih ekip, štiri ženske odbojarske ekipe in tri košarkarske.

Dom uporablja tudi dramska sekcija, v njem se takorekoč odvijajo vse njihove kulturne prireditve.

Športno društvo Breg, ki je bilo ustanovljeno 1965. leta, združuje v tem, resnično slovenskem kulturnem domu, kar sedem slovenskih vasi. Sredstva za svoj obstoj pridobiva: 10 % letnega

proračuna prispeva občina, 10 % je državne subvencije, vse ostalo pa članarina, prostovoljni prispevki in dohodki od organizacije družabnih prireditev (tombole, veselice in silvestrovanja).

Hitro je minil čas do naše nočne nogometne tekme. Kamorkoli smo prišli, povsod se je slišala slovenska beseda, vsepovsod so nas spraševali, kako smo potovali — kako je v naši delovni organizaciji — resnično, bili smo med svojimi prijatelji.

Na igrišču za mali nogomet so se ob 19. uri prižgali reflektorji in ekipi ŠD BREG in AERA sta se predstavili gledalcem.

Ekipa AERA je nastopila v naslednji postavi: Priganica, Krajnc, Bosina, Čretnik, Ríbežl, Pušnik, Reberšak, Bogičević, Muršič in Gajzer. Naše tehnično vodstvo: Ošlak, Bajec, Mratinkovič in Glavan.

Po začetni premoči domačinov je v osmi minuti z golom Gajzerja, po podaji Priganice, AERO povedel z 1:0. Na 2:0 je v zadnji minuti prvega polčasa povišal Priganica. S tem rezultatom sta ekipi odšli na odmor.

Z nasprotni strani so se slišale precej glasne besede trenerja Softića, ki se je hudoval na svoje varovance, češ, da so nas kot sindikalno ekipo podcenjevali.

Slišale so se tudi obljube, da bo v drugem polčasu bolje. Drugi polčas se je pričel z izredno hitro in napadalno igro naših nasprotnikov. Vendar je ekipa Aera odigrala najboljšo tekmo v letošnji sezoni in rezultat je bil temu primeren. Zmagali smo s 7:1. Končni sodnikov žvižg smo pričakali ob prisrčnem aplavzu navijačev, ki so bili veseli obilice lepih golov.

Večerjali smo v gostinskem objektu, ki ga vodi Slovenec, član odbora ŠD Breg. V prisrčnem vzdušju, ki ga je ustvarila pesem Jugoslavija, Jugoslavija..., ki smo jo družno zapeli obe ekipi, smo se odpravili k počitku.

Prenočili smo v hotelu, katerega lastnik je tudi Slovenec. Po nekaj urah spanja smo se naslednji dan odpravili domov, bogatejši za spoznanje, da smo spoznali nove prijatelje, ki so in bodo del nas — Slovencev.

Njihova želja je, da bi se naša srečanja nadaljevala prihodnjo pomlad pri nas v Celju. Želijo spoznati naš delovni kolektiv ter naše športno in kulturno življenje.

Tako smo se razšli z upanjem ponovnega snidenja.

Na svidenje zamejski Slovenci!

Mirko Krajnc

KANČEK HUMORJA

RAZSTAVA

Razstavni paviljoni, razstavni prostori, razstavni panoji. Mimo njih se pomikajo obiskovalci. V dvojni, trojni ali šesterni vrsti, zdaj gostejši, zdaj redkejši. Pomikajo se mimo, zdaj posamič, zdaj v skupinah, ali pa kar tako. Vsi pa imajo nekaj skupnega: gledajo. Gledajo razstavljenе predmete. Potem prično gledati tiste, ki so se ustavili, da bi gledali. In končno pričnejo tisti, ki gledajo predmete, gledati tiste, ki gledajo nje. Pri tem si mislijo: le zakaj nas gledajo? Oni namreč ne vidijo nič takega, kar bi bilo treba toliko časa gledati. In potem drug drugega gledajo, dokler oni prvi ne odidejo naprej. In potem še oni drugi vedno gledajo za njimi. Nato še sami stopijo bliže, da bi videli to, kar so oni pred njimi, toliko časa gledali. Vendar s tem, kar vidijo, niso povsem zadovoljni in zato gledajo, da pridejo čimprej odtod. Eni in drugi pa so imeli nekaj skupnega: bili so na razstavi in mnogo videli!

Stane Lovrenčič

LITERARNI UTRINKI

STEZA

Hitel je domov, da bi čimprej pokosil. Mama je gotovo pripravila kaj dobrega, kaj takega, kar ima še posebno rad. Sodelavci so ga skušali zadržati, vendar se njihovemu vabilu ni odzval, saj je želel čimprej oditi iz mesta, tja, kamor je krenil vsak prosti dan, v planine.

Kot je pričakoval, ga je mama že čakala s kosilom. Ostali so že pokosili in odšli vsak po svojih opravkih. Mama pa je bila vedno doma. Včasih je pomislil, da njihov dom sploh ne bi več obstajal, če ne bi bilo mame. Vedno je bila tam in jih pričakovala kot ladje, ki dolgo križarijo po morjih, enkrat pa se vsaka vrne v domači pristan. Mama je vedela, da bo spet šel v gore. Že dolgo mu ni več branila teh poti. Vedela je, da je njegova ljubezen do njih močnejša od njene skrbi in strahu pred njimi, da bi ji ga vzele. Zato ni več tarnala in prosila, raje ga je vprašala, kaj potrebuje in mu skrbno pripravila nahrbtnik. Strah pa je kljub temu ostajal in vsakič, ko se je poslavljaj, je iz njenih oči razbral strah in skrb. Ko pa se je vrnil, se je vsa srečna smejala in brezskrbno govorila o vsakdanjih stvareh, kot da ne bi dan ali dva njegove odsotnosti prebila v strahu in skrbeh. Oče ga je bolje razumel. Tudi bal se ni zanj, kot mama. Oče je bil mož. Vedel je, da mora človek mnogokrat dokazovati sam sebi to in ono, velikokrat pa samo eno, vztrajnost in hrabrost, da storiš tudi nekaj, česar te je strah, da ga premagáš. Vse to je poznal, saj ga je on prvi vodil v gore. Zato se je le smehljaj in molčal. Nikoli ni mnogo govoril.

»Nahrbtnik je pripravljen, Peter, ali bi želel še kaj s seboj, da ne boš po nepotrebnem kupoval po domovih?«

»Ne, mama, že tako se preveč trudiš, pusti to, odpočij si malo«. Počasi je pregledoval stvari in

razmišljal, če je dovolj toplo opravljen za tako hladen čas. Jeseni je v planinah že pošteno hladno. V nahrbtniku je bilo vse, kar je potreboval. Ni se mu bilo treba bati mraza.

Pogledal je na uro. Treba bo pohiteti, si je rekel. Zamudil bo vlak, če se bo še zadrževal. Hitro se je poslovil od matere in brata, pograbil nahrbtnik in jopič ter pohitel proti železniški postaji.

To pot se je odpravil na Škrlatico. Ne bi se mogel natančno spomniti, kolikokrat je že bil tam. Večkrat. Sicer je pa preplezal že vse slovenske gore in le malo jugoslovanskih je še ostalo, ki jih še ni obiskal. Vendar je vedno, ko se je odpravljaj na pot, imel občutek, da je to prva pot. Na goro se je vzpenjal, kot da je ne pozna in v resnici je ni poznal, kajti vedno znova je odkrival predele in prizore, ki jih je uzrl in doživel prvič. Lepota gozdov in redko poraščenih vzpetin, se mu je zdela nepopisna. S takšnim čustvom, v katerem se je risala želja po lepoti in tišini, se je odpravljaj v goro tudi tokrat. Odpravljaj se je sam, kot že mnogokrat doslej. Medtem, ko je vlak vozil in se ustavljal, je malo zadremal. Ko se je bližal končni postaji, je iz razgovora na sosednjih sedežih razbral, da se tudi trije fantje in dekle odpravljajo na Škrlatico. Povprašali so ga, kam je namenjen in ko je povedal, da imajo skupni cilj, so se dogovorili, da bodo hodili skupaj. Peter je bil tega vesel, prav tako, kot je bil vesel vsakokrat poprej, ko je na poti spoznaval nove prijatelje in tovariše. Fantje so bili doma iz Ljubljane, dekle pa iz Mengša. Ime jim je bilo Janez, Metod in Gregor, dekletu pa Marjeta. Bili so študentje, veseli, nasmejani in neugnani. Ko so krenili s postaje, so se že šalili in smejali, tako da je Peter pomislil, da ne bodo daleč prišli. Vendar temu ni bilo tako. Vreme je bilo hladno, vendar jasno. Po cesti so pospešili korak, da bi jim ostalo več časa za počasnejšo

hojo in plezanje v gori. Beseda je zastala, dihali so globlje in počasneje. Mraza niso več čutili. Pod Škrlatico so se ustavili pri Petrovih znancih. Kmetovali so tod že mnogo generacij in najmlajši sin France, se je prav tako odločil, da bo ostal na kmetiji, ki sicer ni bila bogata, vendar se je vseeno dalo preživeti. Spotoma so ugotovili, da pred večerom ne bodo prispeli do koč, zato so poprosili Franceta, če lahko prenočijo pri njih. Bil jih je vesel, hitro je našel prostor zanje v podstrešni kamri. Mladi neugnanci se niso mogli načuditi prijatnosti in domačnosti kmetije. Mladi in stari so složno živeli in delali. Vsakdanje majhne razprtije so se ob veliki kuhinjski mizi in ob topli peči kaj hitro pozabile. Razgovor je bil vever in prijateljski, kot da so ljudje postali tako spokojni kot je gozd, ki jih je obdajal. V njih je bilo le še nežno šumenje besed in toplih čustev, kakor šumenje gozda za okni in vrati. Ta spokojnost in mir je Petra opajala in mu dajala moči za to, da je premagal še tako hudo oviro, ki mu jo je postavila gora. Kmalu so legli k počitku. Zgodaj zjutraj so tiho vstali in krenili proti gori. Odločili so se za strmo pot do vrha. Stopali so po gozdni poti in debela ter veje dreves, so se včasih risala kot čudne prikazni v mraku. Malce grozljivi prizori so bili to, čeprav so vsi vedeli, da se nimajo česa bati. Ko so se vzpenjali navkreber, je postajalo vse svetleje in tako kot se je redčil gozd, se je prebujalo jutro nad njimi. Bil je to čudovito lep prizor spokojnosti in miru, ki se je v trenutku lahko spremenil v neurje ali zoprno dež, s katerim so gore tako rade postregle svojim obiskovalcem. Vendar danes ni kazalo na slabo vreme. Tako kot se je porajalo jutro, se je prebujal gozd in njegovi prebivalci. Ptice so se oglašale s svojimi kliči, tu in tam je po deblu brzela veverica. Bili so veseli in navdušeni, da jim je bilo dano vse to doživeti. Njihova redkobesednost se je kakor prebujajoč gozd spreminjala v gostobesednost. Šalili so se in smejali, tako da so spla-

(nadaljevanje na 16. strani)

(nadaljevanje s 15. strani)
šili marsikatero žival. Hodili so zložno in mrzaj jih je rezal v lice. Potem so za trenutek obstali, kajti pred njimi je bil veličasten prizor vzhajajočega sonca. Mnogokrat so o tem brali, mnogokrat so to že doživeli, vendar je bil to prizor, ki jih je vedno znova opajal z neko neopisno poezijo, z nekim čudnim čudovitim zanosom, ki jim je dajal novih moči za premagovanje še tako težkih ovir. Verjetno je bila lepota takšnih prizorov tisto, kar jih je vedno znova vodilo v gore. Stopali so naprej in pot se je strmo vila navzgor. Ko so tako hodili že dobro uro, so se odločili za kratek počitek. Niso še bili utrujeni, želeli so se le nekoliko razgledati po okoliških gorah, kakor tudi po gori pred njimi. Strmina pod njimi je bila precejšnja, čeprav še niso dospeli do skalnatih previsov in razpok, ki so vzbujali tesnobo. Hlad jih ni motil in tišina, ki so jo motile samo ptice in druge gozdne živali, je bila opojna.

»Lepo je tod, mar ne!« je preprosto dejala Marjeta tisto, kar so čutili vsi.

Počasi so krenili naprej. Višje so bili, več skal in previsov so morali premagovati na svoji poti. Vendar se zato njihov živahen pogovor ni utrudil in smeh ni izgubil. Izkušeni planinci bi jih verjetno pokarali, češ da trošijo energijo po nepotrebnem, vendar je njihova mladost takšne nasvete odklanjala in nenazadnje so se napotili v goro tudi zato, da bi se med seboj spoznali in ne le zato, da bi dosegli vrh.

Pot proti vrhu je bila najnapornejša in najlepša. Strmo se je vila navzgor in ko so prispeli do planinske kočice, so bili že počisto upehani. Zazrli so se v dolino in po bližnjih gorah, ki so se s snegom pokrite risale za oblaki. Nebo nad oblaki je bilo sinjmodro, oblaki pa so tvorili najrazličnejše like bogatih oblik. Bili so puhasti in kepasti kot glave bradatih mož in liki prsatih žena. Ogleovali so si te zanimive like in se smejali različnim idejam in namigom, na koga spominja posamezni oblak.

Stopili so v kočico. Imeli so srečo, ni bilo gneče. Namestili so se ob oknu in povprašali po čaju in topli jedači. Oskrbnik kočice je prisedel, da bi poizvedel, kod so šli in kako so hodili. Zanimalo ga je tudi, kaj je novega v dolini.

Medtem, ko so se pogovarjali, so dobili iz kuhinje toplo enolončnico in po večurni hoji jim je topla jed teknila.

Sedeli so tako še dolgo v noč, se pogovarjali in prepevali. Bilo jim je lepo, med tovariši v topli kočici, ob prijaznem oskrbniku. Zunaj se je pričelo oblačiti in kazalo je, da se bo vreme poslabšalo. Vendar so upali, da bo do jutra, ko se bodo vračali, že lepše vreme. Vendar so se motili. Zjutraj je bilo prav tako turobno in sivo, kakor prejšnji dan, le da je bilo še slabše, ker je snežilo. Oskrbnik jim je odločno odsvetoval spust, vendar ga niso poslušali, ker so naslednji dan morali v šolo in v službo. Ni kazalo odlašati. Dobro so se oblekli in krenili na pot. Kljub slabemu vremenu je bila pot prijetna. Spredaj je hodil Peter, za njim Janez, Gregor in Marjeta, na koncu pa Metod. Janez se je ves čas šalil in kljub slabemu vremenu so se mu morali smejati. Ko so imeli za seboj največjo strmino, so se odločili za počitek. Snežiti je pojenjavalo in oblaki so se pričeli razgrinjati. Tu in tam se je kazalo modro nebo. Čudno, v gorah je enako kot na morju, zdaj neurje, ki se v hipu umiri in razjasni nebo, kakor tudi obratno. Morje je ponujalo enako negotovost in hitre spremembe. Posedli so pod previs. Bilo je še kar udobno. Od tod so videli le razorane grebene sosednje gore. Pili so čaj in kramljali. Ko so se nekoliko odpočili, so se spuščali naprej, počasi složno korak za korakom proti dolini. Vlažne skale, ki so bile pokrite s snegom samo toliko, da so bile spolzke in nevarne, so jim delale preglavice. Pot je bila ozka in strma ter prav zato zelo nevarna. Vendar se nevarnosti niso zavedali. V svoji mladostni neugnarnosti sploh niso mislili nanjo. Gledali so raztrgane oblake, ki so potovali sem ter tja po nebu in

upali, da se bo vsaj malo zjasnilo. Pod seboj so videli že prve parobke gozda. Vendar so bili od njih še precej oddaljeni. Nizko grmičevje in skale so jim drugovali na poti. Veter je pihal neusmiljeno in ostro je bičal obraze. Peter je hodil spredaj, jih vzpodbujal in bodril. Na trenutke se jim je zdelo, da nikoli ne bodo prišli v dolino. Ko so prispeli na kraj, kjer je bila pot še posebej ozka in strma, jih je še enkrat opozoril naj bodo previdni in naj ne hitijo preveč, da se komu ne zgodi nesreča. Sredi strmine pa mu je spodrsnilo in padel je. Razširil je roke v upanju, da se bo ujel za skalo ali grm, vendar ni bilo ničesar. Široko razprtih oči je drsel najprej počasi, potem pa vse hitreje navzdol do previsne skale nad prepadom, kjer je čisto mirno obležal. Marjeta je histerično zavpila, ostali pa so onemeli. Najprej niso vedeli kaj bi. Potem so se poskušali lotiti reševanja, vendar so bili za to preslabo opremljeni in preveč neizkušeni. Nazadnje so se odločili, da pojde Janez nazaj do kočice, ostali pa bodo čakali na reševalce, da jim bodo pokazali, kje leži Peter. Medtem, ko so čakali, so ga ves čas klicali v upanju, da se bo osvestil. A Peter je molčal, tih in osamljen ležal na skali, veter mu je mršil lase, roke pa je imel široko razprte kakor, da bo zdaj zdaj koga objel. Marjeta je tiho jokala. Gregorjev nasmejani obraz je postal trd in nepristopen. Metod je samo ponavljal: »Ne, saj ne more biti res, on, ki je tako ljubil planine...« Čakanje se je vlekle in končno se je le vrnil Janez, kmalu za njim pa so iz doline prispeli reševalci. Ko so po več poizkusih le uspeli priti do Petra in ga spravili do poti, so že slutili, da je mrtev. Reševalci so to domnevo potrdili. Počasi so se skupaj z reševalci in žalostnim bremenom spustili v dolino. Nebo za njimi se je rožnato obarvalo v večernih barvah zahajajočega sonca. Lepota jih je, kljub grozljivosti in turobnosti gore, ki so jo zapuščali, prevzela.

Dora Rovere

REBUS

(Lo)

Rešitev:
(jedkar)

~~~~~  
KANČEK POEZIJE

~~~~~  
PJESMA SORI

Gdje je izvor, to vam neznam reći.
Gdje se rađa ime ovoj reci.
Ali tokom šuma i ponora,
svi je ljudi nazivaju Sora.

Sora ime dobila je reka,
vjerovatno iz staroga vijeka
i selo su kraj nje uzdizali,
a to mjesto Sorom su nazvali.

Svakog dana gledam sa prozora,
dok prolazi Sora bez odmora,
i sa sobom nosi mnoge tajne,
u te dane sunčane i sjajne.

Kupači se ljeti dive s njome,
kupajoč se u grudima Sore,
široko je grudi otvorila,
sve kupače ona je primila.

Svakog ljeta ponavlja se tako,
dok nam Sora pjevuši polako,
svakog ljeta pjesma nam je ista,
protestuje zašto nije čista.

Zato treba poduzeti nešto,
da nam bude ljepše drugo ljetu,
koristimo mi prirodu ovu,
dajmo ljudi zaštititi Soru.

KUPITE OBVEZNO POLEG CVETALA!

Hasim Avdić

458/1981

1119811889,9

COBISS 0

	HRV. FEVDALNI PLEMIC (NIKOLA)	SPAJANJE DVEH KONCEV VRVICE	PESNIK ŽUPANČIČ	PRENAŠALEC BREMEN	ZLI DUH V SLOV. MITOLOGI.	GRŠKA ČRKA	OSEBA IZ KRALJA "NA BETA" NOVI*					
	KEMIJSKA POSODA, PREKAP-NICA							IZGON, PREGNAN-STVO				
	NEUDE-LEZBA NA SE-STANKU								NAPAD, ATAKA			
TRDA KOVINA (ZNAK C)	ZOLAJEV ROMAN NASA-OZD				MRAVLJA Z BOLECM UGRIZOM	KRAJNA OTOKU PASMANU KOKOŠ					PISATELJ PELIN	SLAVNOST OBRED PO PREDPISM
ABELOV BRAT			GRAFIČNI DELAVEC MEDNAR. JEZIK									NARAVA, PRIRODA
GRMIČASTI GOZDNI IGLAVCI				VRATA	TESNENJE						ELEMENT (ZNAK Se)	IZVLEČEK
PROSTOR ZA GLASB. V GLEDA-LIŠČU							BRANJE UDAREC Z JEZIKOM OB NEBO					
KENIJSKI VODITELJ DANIEL (ARAF)		ŠTAMPILKA OKORNA HOVA						TROBILO, ROG HRVASKI PETROL*				
	SIJAJ					LISAST KONJ STRUPENA KAČA					KRAVJI GLAS IGRA S KARTAMI	
									VPAD			
					PTIČ SRŠENAR				VITKAZER			
						DANJSKA UCENJE		OBRI PREBIVAL NAŠEGA POLOTOKA		NADLEŽNA ŽENSKA		DRAGO ČUDEN
FR. KEMIK (LOUIS)							NEZNANKA V MATEMATIKI				POGAN, VELIKAN PRILETEN MOŠKI	
							SKOPIH					
							ANTON AŠKERC					
	VALENTIN VODNIK		MAMILO IZ INDIJ. KONOPLJE								LANA TURNER VELIKANOVIČ	
			MUSLIMAN SVETO MESTO			OPERNI SPEV						
					CIMA, POBANJEK	SESTAVIL JANEZ KORENT	TRINITRO-TOLUOL	POGORJEV SAUD. ARAB. BIKOV GLAS			CITRO-ENOV AVTO	
						PREB. TRAOVA						KARLO-VAC
						LIDIJA OSTERC						
	VRSTA CEBULE								STROKOVNJAK ZA KEMIJO			
									JAP. LUKA NA OTOKU HONŠU			

Za nagradno križanko št. 8 smo prejeli 116 rešitev. Žreb je nagrade razdelil takole:

1. nagrada (200 din) — Veronika KRIŽAJ — TOZD MEDVODE,
2. nagrada (150 din) — Pavlica URANKAR — TOZD KEMIJA ŠEMPETER,
3. nagrada (100 din) — Brigita KRIVEC — DSSS. Izrezek z vpisano rešitvijo nagradne križanke št. 9 pošljite na naslov: Kadrovski in splošni sektor AERO, Čuprijska 10, Celje.

Na pisemski ovitek napišite: NAGRADNA KRIŽANKA 9.

Pri žrebanju bomo upoštevali pravilne rešitve, ki bodo v našem uredništvu do petka, 15. januarja 1982.